

УДК 657.631

Крюкова Ірина Олександрівна,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0002-0577-6364
kryukovaia1@rambler.ru

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Анотація

Досліджено інновації, які мають місце у сучасній світовій практиці бухгалтерського обліку та можуть бути імplementовані у систему обліково-аналітичної підтримки вітчизняних підприємств аграрної сфери.

Дослідження показали, що за сучасних умов технологічним базисом для подальших інновацій бухгалтерському обліку постають активні процеси диджителізації та формування цифрових економічних систем. Ключовим завданням сучасного бухгалтерського обліку постає удосконалення та спрощення основних облікових процесів та максимально повне задоволення потреб користувачів економічної інформації. У практиці діяльності вітчизняних аграрних підприємств вже є приклади використання цифрового бухгалтерського обліку, без паперового обліку, автоматизації моніторингу об'єктів бухгалтерського обліку з використанням інформаційно-логістичної моделі. В якості ключових інновацій, які за сучасних аграрних бізнес-процесів можуть бути імplementовані у систему обліково-аналітичної підтримки агроменеджменту, є: цифрові технології у бухгалтерському обліку, технології «хмарного» обліку, використання структурованих баз даних з великим аналітичним потенціалом, технології блокчейну і безконтактної ідентифікації облікових даних, штучний інтелект, мобільні бухгалтерські програми.

Визначено, що сучасний бухгалтерський облік має трансформуватись у проактивний тип обліково-інформаційного забезпечення агроменеджменту та сприяти вирішенню стратегічних завдань розвитку бізнес-суб'єктів. Удосконалення системи управлінської та фінансової звітності з урахуванням стратегічних потреб агроменеджменту та сучасних інноваційних інструментів бухгалтерського обліку формують перспективи подальших наукових досліджень.

***Ключові слова:** інноваційні інструменти, бухгалтерський облік, агроменеджмент, обліково-аналітична підтримка, стратегічне управління, фінансові звітність, аграрна сфера.*

UDC 657.631

Kryukova Irina O.,
Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Accounting and Taxes,
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0002-0577-6364
kryukovaia1@rambler.ru

INNOVATIVE INSTRUMENTS IN ACCOUNTING AND THEIR IMPLEMENTATION IN THE AGRARIAN SPHERE

Abstract

The investigations of innovations in the world modern practice of accounting and can be implemented in the system of accounting and analytical support of national agrarian enterprises are the goal of this article.

The scientific novelty is systematization of the most perspective innovative tools which can be implemented in the information and analytical system of national agrarian management support in the conditions of the active digitalization processes development in the world economy.

Today, under modern conditions, active processes of digitalization and the formation of digital economic systems appear have been considered as technological basis for further innovations in accounting appear. The key task of modern accounting is to improve and simplify the basic accounting processes and to fully meet the needs of users of economic information. National agrarian enterprises have already used the digital accounting, without paper accounting, automation of monitoring of accounting objects using an information and logistics model in their practice. The agricultural sector is a specific type of economic activity. The main its features have affected on the system of organization of the accounting process. As key innovations that can be implemented in modern agricultural business processes in the system of accounting and analytical support to agromanagement were identified: digital technologies in accounting, technologies of "cloud" accounting, use of structured databases with great analytical potential, blockchain technologies and contactless identification of accounting data, artificial intelligence, mobile accounting programs.

Modern accounting should be transformed into a proactive type of accounting and information support of agricultural management and contribute to the solution of strategic objectives of business development. Improving the system of management and financial reporting taking into account the strategic needs of agricultural management and modern innovative accounting tools are forming the prospects for further research.

Key words: *innovative tools, accounting, agrarian management, accounting and analytical support, strategic management, financial reporting, agrarian sector.*

Вступ. Ефективне управління бізнесом за сучасних умов неможливе без формування надійної, повної та оперативної системи обліково-аналітичної підтримки менеджменту. Досягнення стратегічних цілей розвитку бізнес-суб'єктів, здобуття конкурентних переваг на ринку визначаються управлінськими рішеннями, результативність і якість яких опосередковується інформацією, яку формує і надає система бухгалтерського обліку. Сучасне бізнес-середовище є надзвичай динамічним, характеризується нестабільними ринковими тенденціями, загостренням конкурентної боротьби, ускладненням економічних зв'язків та основних господарських процесів. Для того, щоб система бухгалтерського обліку могла своєчасно реагувати на зростаючі виклики бізнесу та забезпечувати інформаційні потреби користувачів фінансової інформації, вона має бути досить гнучкою та мати інноваційні інструменти, використання яких дозволяє в повній мірі виконувати всі її функції та завдання.

Аграрний бізнес сьогодні є одним з домінантних секторів національної економіки, результативність розвитку якого визначає масштаби експортного потенціалу країни, обсяги вхідних валютних потоків, стан продовольчої безпеки та добробуту нації. Для забезпечення подальшого динамічного розвитку сфери аграрного виробництва та підвищення результативності агроменеджменту бухгалтерський облік сьогодення має відповідати потребам стратегічного управління і використовувати інноваційні інструменти, які дозволяють

підвищити рівень його оперативності, достовірності, повноти формування обліково-аналітичної інформації та фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, методичні і практичні аспекти бухгалтерського обліку в аграрній сфері є предметом розробок видатних вітчизняних вчених, наукові надбання яких сформувати потужний базис напрацювань, спрямованих на удосконалення обліково-аналітичного забезпечення розвитку агроменеджменту. Серед плеяди науковців, праці яких присвячені питанням бухгалтерського обліку, слід відмітити наступних: Бруханський Р.Ф., Бутинець Ф.Ф., Голов С.М., Жук В.М., Лень В.С., Маренич Т.Г., Назаренко О.В., Назаренко І.М., Моссаковський В.Б., Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Пилипенко Л., Правдюк Н.Л., Проданчук М.А., Сук Л.К., та інші.

Разом з тим, стала тенденція підвищення ступеня динамічності і складності факторів аграрного бізнес-середовища зумовлюють постійну необхідність подальшого розвитку та удосконалення облікового забезпечення управлінських процесів та пошуку інноваційних інструментів обліково-аналітичного забезпечення агроменеджменту.

Метою статті є дослідження інновацій, які мають місце у світовій практиці бухгалтерського обліку та можуть бути імплементовані у систему обліково-аналітичної підтримки вітчизняних підприємств аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній літературі і практиці інноваційні перетворення у системі бухгалтерського обліку та обліково-аналітичної підтримки управлінських процесів розглядаються, перш за все, через призму створення і використання новітніх версій програмних продуктів для вирішення облікових завдань. Сьогодні практично кожне аграрне підприємство використовує то чи інший програмний продукт, який дозволяє вести точний та оперативний облік всіх господарських операцій на основі автоматизації вирішення основних облікових процесів та складання звітності.

Разом з тим, програмні продукти у бухгалтерському обліку є не єдиним інноваційним інструментом. Бенько М.М. проведено узагальнення системи інновацій, які мають або можуть мати місце у бухгалтерському обліку. З таких системних позицій всі інновації класифіковано на групи: 1) організаційно-управлінські інновації обліку; 2) інформаційні; 3) економічні; 4) процесні; 5) поліпшуючі; 6) наступні; 7) комплексні; 8) основні; 9) додаткові [1, с.8]

За сучасних умов базисом для більшості інновацій у обліково-аналітичному забезпеченні процесу управління постають цифрові технології, на базі яких виникають нові форми і інструменти інноваційних перетворень у бухгалтерському обліку.

Наприклад, Digital-бухгалтерія - характеризує бухгалтерський облік як систему, що використовує цифрові технології. Включає спосіб організації бухгалтерського обліку, який ґрунтується на використанні сучасного програмного (комп'ютерного) забезпечення та цифрових технологіях, які використовуються за допомогою режимів он-лайн.

Основними характерними ознаками сучасної Digital-бухгалтерії вчені називають наступні: 1) відмова від паперової бухгалтерії; 2) використання електронного підпису; 3) звітність без відриву від виробництва; 4) обмежені паперові архіви; 5) нові сервіси для працівників облікових відділів [2].

Одним з інноваційних інструментів бухгалтерського обліку та складання бухгалтерських документів і звітності в аграрних формуваннях є використання безпаперового способу організації ведення документації, прихильниками якої є В.Я. Плаксієнко та І.М. Назаренко [3, с. 23]. Такий інструмент сьогодні використовується досить обмеженою кількістю бізнес-суб'єктів аграрного сектору та є інноваційним за своїм характером.

В значній мірі інновації завжди пов'язані із стратегічними аспектами управління. Сфера бухгалтерського обліку не є виключенням, особливо в останні роки, коли прискореними темпами актуалізуються стратегічні концепції управління, зокрема, у агроменеджменті. Обліково-аналітична система має відповідати сучасним викликам та інформаційним запитам користувачів фінансової інформації, а отже, трансформації, які відбуваються у системі управління, мають бути враховані при організації системи бухгалтерського обліку. Одним з таких способів адаптації до стратегічних пріоритетів є багатоаспектність реалізації функцій бухгалтерського обліку, зокрема, на основі автоматизації моніторингу за об'єктами бухгалтерського обліку за допомогою інформаційно-логістичної моделі (LSIM), яку пропонують до використання у практиці Бруханський Ф., Хорунжак Н., Іванишин В. [4, с. 848].

В якості інновацій бухгалтерського обліку ряд авторів розглядає також імплементацію у вітчизняну практику міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності [5, с. 79].

В якості інновацій можливо також розглядати форми внутрішньої управлінської звітності, яка складається за інформаційними потребами користувачів корисної фінансової звітності та не загальнонаціональними регламентована вимогами, стандартами і правилами складання фінансових звітів. Форми такої внутрішньої управлінської звітності є досить поширеною практикою у зарубіжному обліку, а в деяких країнах регламентовані на національному рівні. До таких звітів можна віднести: екологічний звіт, звіт про управління вартістю підприємства, звіт про виконання стратегії компанії (або окремих її структурних підрозділів), звіт про управління корпоративної культурою, звіт з соціального розвитку, звіт про управління ризиками тощо [6, с. 66]

Аграрний сектор є досить специфічним видом бізнесу, особливості ведення та управління яким позначаються й на системі його обліково-аналітичної підтримки. Серед основних проблемних аспектів організації системи бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах виділяють: 1) територіальні підрозділи і відділи аграрного бізнесу використовують різні бухгалтерські програмні продукти, що формує певні неузгодженості у частині складання фінансової і податкової звітності; 2) в більшості сьогодні ще відсутні on-lain канали комунікації між керівником підприємства і менеджерами

структурних підрозділів. Контроль за діяльністю здійснюється, переважно, в режимі off-line, що значно знижує ступінь оперативності та результативності такого контролю, в т.ч. й облікового. В якості одного з інструментів вирішення цієї проблеми експерти програмного забезпечення пропонують імплементацію у практику управління та організації системи бухгалтерського обліку багатофункціональну структуровану базу даних з потужним аналітичним потенціалом Big Data [7].

За сучасних реалій система обліково-аналітичної підтримки має забезпечувати всі інформаційні потреби аграрного бізнесу з урахуванням стратегічного вектору розвитку та досягнутого рівня автоматизації облікового процесу. Основними інноваціями у сфері бухгалтерського обліку в бізнес-суб'єктах аграрної сфери у найближчій перспективі мають стати новітні інструменти, які враховують останні тенденції і досягнення сучасних цифрових технологій (рис. 1).

Рис. 1. Перспективні інновації у бухгалтерському обліку в аграрній сфері
Джерело: Складено автором на основі [4,9,10,3]

1. Технології накопичення та зберігання обліково-аналітичної інформації за допомогою Internet-хмар - так званий «хмарний облік». Використання технологій «хмарного обчислення» та «хмарного обліку» формують передумови безпечного і надійного зберігання економічної інформації та постають інструментом конкурентоспроможності бізнесу. Такі інструменти, які сьогодні надаються компаніями Amazon, Google, Microsoft та іншими дозволяють мати

постійний необмежений гарантований доступ до всіх фінансових даних компанії, джерелом їх використання може бути будь-який гаджет з підключенням до мережі Internet.

2. Інтеграція програмного забезпечення бухгалтерського обліку для потреб різних користувачів фінансової інформації (як внутрішніх, так і зовнішніх). Використання програмних інструментів і рішень для управління рахунками, витратами, обробки платежів, відстеження результатів інвентаризації тощо. У зарубіжній практиці одними з прикладів програмної облікової інтеграції постає інформаційна програма Quick Books Desktop, яка використовується для автоматичного імпорту облікових даних для складання і подання податкових декларацій. Такі інновації у бухгалтерському та податковому програмному забезпеченні дозволяють фінансовим директорам і бухгалтерам використовувати скориговані дані, зібрані протягом року, для забезпечення точності всіх податкових форм та платежів. Оновлення даних у реальному часі запобігає помилкам, спричиненим застарілими звітами та пропущеними записами.

3. Використання цифрових валют. У зарубіжній практиці мають тенденції зростання обсягів розрахунків за допомогою цифрових валют, зокрема, при здійсненні міжнародних платежів. Одним з сучасних завдань для бухгалтерського обліку сьогодні постає реєстрація фактів господарських операцій, які проводяться за допомогою цифрових валют. При цьому, програмні бухгалтерські продукти мають включати інструменти оцінки обмінних валютних курсів, які діють на момент здійснення такої операції.

4. Технології блокчейну. Мають широкі можливості для використання інструментів реєстрації фінансових господарських операцій у відкритому, цифровому та захищеному реєстрі. Технології блокчейну також можуть бути використані для потреб аудиту та інших незалежних об'єктивних перевірок фінансової звітності в частині надання доступу до фінансової інформації авторизованим користувачам. Використання спеціальних додатків блокчейну дозволяють прискорити та підвищити точність багатьох облікових операцій: облік господарських операцій бізнес-суб'єкта за допомогою фінансових інструментів, обліковувати дебіторську та кредиторську заборгованість, за необхідності оперативно надавати інформацію для аудиторських перевірок.

5. Оптичне розпізнавання символів. Технології оптичного розпізнавання символів дозволяють бухгалтерам підвищити оперативність ведення інформації (даних) у ручному режимі. Такі технології використовуються для перетворення текстової інформації у цифрові файли (за допомогою камер мобільних пристроїв та інших технічних засобів). Такі технології сприяють повному і точному фіксуванню облікових даних.

У вітчизняній практиці є пропозиції відносно удосконалення бухгалтерського обліку на основі новітніх цифрових технологій за допомогою використання безконтактної ідентифікації даних, зокрема, OR-кодів для зчитування, розповсюдження і отримання необхідної інформації. Система OR-кодів дозволяє формувати великі масиви даних про об'єкти бухгалтерського

обліку, висока ступінь надійності їх зберігання та зручність використання [8, с. 89].

6. Штучний інтелект. Має можливості систематизації історичної фінансової інформації та формування фінансових звітів за минулі звітні періоди. Ставить за мету полегшення роботи працівників облікових служб та підвищення ступеня оперативності і достовірності надання фінансових даних. Орієнтований на вирішення завдань стратегічного управління та відповідного їх обліково-аналітичного забезпечення. Штучний інтелект має потужний потенціал при використанні в процесі створення економіко-математичних моделей розвитку аграрних бізнес-суб'єктів, що підвищує їх точність та об'єктивність.

У майбутній практиці бухгалтерського обліку передбачається, що використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку буде сприяти трансформації галузі та її удосконалення в напрямі більш повного забезпечення потреб менеджменту і бізнесу. За результатами проведених опитувань серед керівників крупних зарубіжних компаній було виявлено, що хоча багато фінансових керівників досі не готові до переходу до штучного інтелекту, 80% фінансових директорів вважають, що його використання у практичній діяльності може створити переваги перед конкурентами. Використання цієї технології дозволяє більше зосередитися на обов'язках управління, що нарощують вартість бізнесу, таких як отримання точної бізнес-аналітики та фінансового прогнозування [9]

7. Машинне навчання. В доповнення до системи штучного інтелекту, машинне навчання у частині обліково-аналітичної підтримки менеджменту виявляє закономірності економічних процесів, оброблює та зберігає великий масив обліково-фінансової інформації. Технології машинного завдання допомагають працівникам облікових відділів у автоматизації вирішення облікових завдань та спрощенні надання даних при проведенні різного роду перевірок. Технології машинного навчання та штучного інтелекту можуть бути використані бухгалтерами підприємств у аграрній сфері, наприклад, при вирішенні питань оптимізації витрат та пошуку найбільш раціональних напрямів їх використання.

8. Мобільні програми майбутнього покоління. Можливість фіксації фактів господарських операцій за допомогою сучасних мобільних пристроїв у будь-який час та у будь-якому місці, переважно, за допомогою власних мобільних пристроїв. Такі технології дозволяють також бухгалтерам мати постійний необмежений доступ до фінансової та облікової інформації бізнес-суб'єкта. Прикладом таких інструментів є мобільні банківські додатки, які останнім часом набули досить широкого розповсюдження у вітчизняній практиці обслуговування клієнтів. У сучасній зарубіжній практиці такі технології одержали назву «мобільний бухгалтерський облік» (mobile accounting).

Мобільний бухгалтерський облік визначається як спосіб доступу та обробки фінансової інформації за допомогою програмних пристроїв, що не обмежена фізичним розміщенням користувача. Головна мета – повне, достовірне

та необмежене у часі облікове забезпечення господарських операцій за допомогою комфортних та зручних для бухгалтера девайсів.

За даними опитування, проведеного компанією Software Advice, 64% респондентів вже сьогодні користуються мобільними версіями своїх бухгалтерських додатків [10]. На користь таких новітніх версій слугують те факти, що за допомогою їх використання можливо працювати вдома, вони формують додаткові можливості інтеграції сучасних програмних продуктів, є надійними джерелами зберігання інформації, не залежать від єдиного серверу та доступні практично за будь-яких обставин.

Разом з тим, імплементація та використання таких сучасних технологій в бухгалтерському обліку та фінансової звітності несе в собі появу нових ризиків та загроз відносно безпеки фінансових даних та забезпечення належного рівня конфіденційності інформації бізнес-суб'єктів. У зв'язку з цим, значна увага з боку менеджменту має бути спрямована на формування відповідної системи захисту фінансово-облікових даних суб'єктів на різних рівнях господарського управління.

Ключове завдання сучасного бухгалтерського обліку у світі постає у пошуку підходів та технологій, які дозволяють спростити бізнес-процеси. Відбувається це, перш за на основі індивідуального підходу та пошуку індивідуальних рішень, які враховують специфічні особливості бізнесу.

За думкою зарубіжних експертів, сьогодні інформація (обліково-аналітичні дані) постають джерелом трансформації бухгалтерського обліку і фінансів у четверту промислову революцію. Зокрема, коли мова йде про великий масив даних, які дають змогу провести потужний комплексний аналіз для прийняття стратегічних управлінських рішень [11], що сьогодні стає все більш актуальним для підприємств вітчизняного аграрного сектору.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Головною метою бухгалтерського обліку, традиційно вважається надання користувачам інформації про фінансовий стан та результати діяльності компанії для прийняття управлінських рішень. Реактивний характер облікової роботи (своєчасна реєстрація всіх господарських операцій) сьогодні змінюється на проактивний, коли підприємства намагаються здійснювати певний вплив на фактори бізнес-середовища, формувати умови для реалізації стратегії свого розвитку, а бухгалтерський облік, одночасно із системою управління, намагається передбачити ці зміни та забезпечити агроменеджмент всіма необхідними даними. Сучасні інновації і технології у сфері обліково-аналітичної підтримки агроменеджменту мають створювати передумови врахування всіх особливостей бізнес-процесів та формувати потужний інформаційний базис для вирішення всіх завдань динамічного розвитку компанії як в коротко, так і в довгостроковій перспективі задля підвищення рівня ефективності і конкурентоспроможності агропідприємств. Перспективами подальших наукових досліджень у такому контексті виступає удосконалення системи управлінської та фінансової звітності з урахуванням стратегічних потреб агроменеджменту та сучасних інноваційних інструментів його обліково-аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Бенько М.М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів. *Облік і фінанси*. 2013. № 10(5). С. 5-14.
2. Бенько М.М., Сопко О.В. Digital-бухгалтерія: сутність та змістові характеристики. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/31725/OAAO_18_99.pdf?sequence=1 (дата звернення 04.04.2021)
3. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М. Безпаперова бухгалтерія: призначення, характеристика складових та ключові аспекти. *Агросвіт*. 2018. № 9. С. 20-26.
4. Khorunzhak N., Brukhanskyi R., Ivanyshyn V. Logic-statistical models in control function of accounting. *Independent Journal of Management & Production*. 2019. Vol. 10. Pp. 846-871.
5. Маренич Т.Г., Зайцев Ю.О. Загальні положення облікової політики щодо фінансової звітності підприємств. *«Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів: матеріали II Міжнар. наук-практ інтернет-конф. (Харків, 30 жовтня 2020р.)*. Харків, «Стильна типографія», 2020. С. 76-82.
6. Пилипенко Л., Тивончук О. Розвиток методики формування управлінської бухгалтерської звітності в системі корпоративного управління. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 2. С. 61-70.
7. Бізнес-цензор. ІТ-інновації: бухоблік на підприємствах агропромислового комплексу. URL: https://masterbuh.com/13_04_18_it_innovaciyi_buhoblik_na_pidpriyemstvah_agropr_omisloвого_ko. (дата звернення 04.04.2021).
8. Спільник І., Палюх М. Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. № 1-2. С. 83-96.
9. Dela Cruz. Beyond the Buzz Why Embrace Innovation in Accounting? URL: <https://www.dvphilippines.com/blog/beyond-the-buzz-why-embrace-innovation-in-accounting>. (дата звернення 10.04.2021).
10. Mobile accounting: all that you need to know. URL: <https://www.acecloudhosting.com/blog/mobile-accounting> (дата звернення 12.04.2021).
11. Marr B. The 6 biggest Technology Trends in Accounting and Financial. *Forbs*. URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2020/07/27/the-6-biggest-technology-trends-in-accounting-and-finance/>. (дата звернення 09.04.2021).

References:

1. Benko, M.M. (2013). The content of innovations in accounting, analysis and control as an adaptive response to changes in economic processes. *Oblik i financy*, 5, 5-14 [in Ukrainian].

2. Benko, M.M., Sopko, O.V. Digital accounting: the essence and content characteristics. Retrieved from https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/31725/OAAO_18_99.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].
3. Plaksienko, V.Ya, Nazarenko, I.M. (2018). Paperless accounting: purpose, characteristics of components and key aspects, 9, 20-26 [in Ukrainian].
4. Khorunzhak, N., Brukhanskyi, R., Ivanyshyn, V. (2019). Logic-statistical models in control function of accounting. *Nezalezhnyy zhurnal upravlinnya i vyrobnytva*, 10, 846-871 [in English].
5. Marenich, T.G, Zaitsev, Yu.O. (2020). General provisions of accounting policy for financial reporting of enterprises. *Perspectivy rozvytku obliku, kontrolyu ta finansiv v umovah integracijnyh ta globalizacijnyh procesiv*. 76-82. [in Ukrainian].
6. Pylypenko, L., Tyvonchuk, O. (2020). Development of methods of forming management accounting in the system of corporate governance. *Instytut byxhalyterskogo obliku, kontrol ta analiz v umovah globalizacii*, 2, 61-70 [in Ukrainian].
7. Business censor. IT innovations: accounting at the enterprises of the agro-industrial complex. Retrieved from https://masterbuh.com/13_04_18_it_innovaciyi_buhoblik_na_pidpriyemstvah_agropr_omislovogo_ko [in Ukrainian].
8. Spilnyk, I., Palyukh, M. (2019). Accounting in the digital economy. *Instytut byxhalyterskogo obliku, kontrol ta analiz v umovah globalizacii*, 1-2, 83-96 [in Ukrainian].
9. Dela Cruz. Beyond the Buzz Why Embrace Innovation in Accounting? URL: <https://www.dvphilippines.com/blog/beyond-the-buzz-why-embrace-innovation-in-accounting>. [in English].
10. Mobile accounting: all that you need to know. Retrieved from <https://www.acecloudhosting.com/blog/mobile-accounting> [in English].
11. Marr B. The 6 biggest Technology Trends in Accounting and Financial. *Forbs*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2020/07/27/the-6-biggest-technology-trends-in-accounting-and-finance> [in English].